

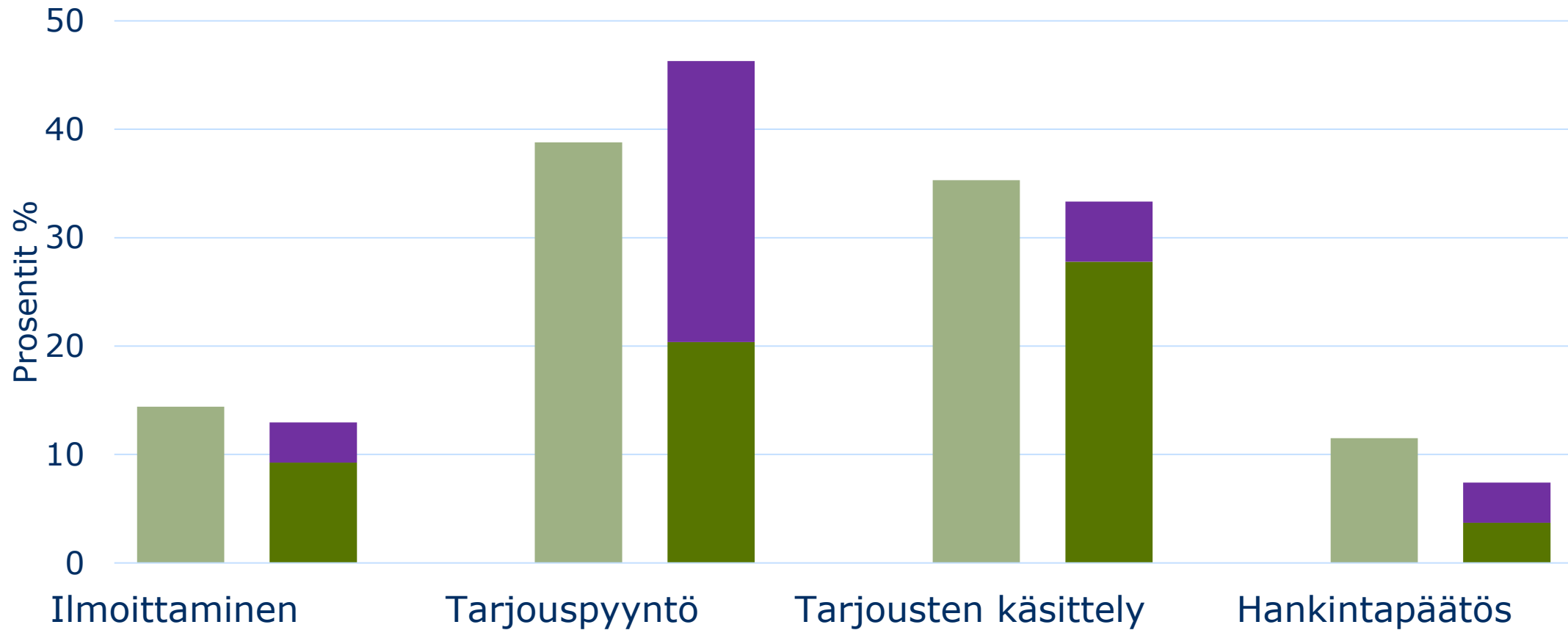
hankinnat.fi
upphandling.fi

Keskeisimmät kipupisteet sosiaali- ja terveyspalveluiden/ liitteen E mukaisissa hankinnoissa

johtava lakimies Katariina Huikko

Virheet kansallisissa ja liitteen E hankinnoissa

hankinnat.fi
upphandling.fi

v. 2011 kansallinen v. 2019 kansallinen v. 2019 Liite E

Käsiteltävät teemat

- Teema 1: Liitteen E mukaisten hankintojen ilmoittaminen ja ennakoidun arvon laskeminen
 - » MAO:39/19, MAO:740/17
- Teema 2: Liitteen E mukaisten hankintojen hankintalain joustovara
 - » MAO:200/18, MAO:56/19
- Teema 3: Vertailuperusteiden asettaminen
 - » MAO:62/18, MAO:48/19, MAO:386/18 & MAO:387/18, MAO:174/18, MAO:175/18, MAO:608/18, MAO:56/19

Teema 1: Liitteen E mukaisten palveluiden ilmoittaminen

- **111 § Ilmoittaminen**

- » Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista palveluhankinnoista siten kuin 7 luvussa säädetään.

- **58 § Hankinnasta ilmoittaminen**

- » Hankintayksikön on toimitettava julkaistavaksi seuraavat ilmoitukset:
 - » 2) sosiaali- ja terveystalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva **ilmoitus liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevasta hankinnasta**;
 - » 4) sosiaali- ja terveystalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskeva ennakoilmoitus liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen hankintamenettelystä;
 - » 6) **jälki-ilmoitus** 1—4 kohdassa tarkoitetuista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista;
 - » 8) **korjausilmoitus** 1—5 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen kohdistuneista muutoksista;
 - » 9) **hankintasopimuksen ja käyttöoikeussopimuksen muutoksia koskeva ilmoitus** 136 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettusta muutoksesta.
-
- » Hankintayksikkö voi toimittaa julkaistavaksi ennakoilmoituksen ja **suorahankintailmoituksen** 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettusta hankinnasta ja käyttöoikeussopimuksesta.

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- Ilmoittaminen
 - » **MAO:39/19** pieneläinpäivystyspalvelut
 - » Hankintayksikkö on julkaissut hankinnasta kansallisen hankintailmoituksen. Hankinnasta olisi tullut julkaista sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva EU:n laajuinen ilmoitus vakiolomaketta käyttäen. Kun hankintayksikkö ei ole tällaista ilmoitusta tehnyt, sen menettely on ollut omiaan estämään potentiaalisia tarjoajia osallistumasta tarjouskilpailuun.
- Hankinnan ennakoitun arvon laskeminen
 - » **MAO:740/17** vartiointipalvelut
 - » --- kun otetaan huomioon yksittäisten vartiointikohteiden lukumäärä ja niistä annetut kuukausihinnat sekä optioina ilmoitetuista asuntoloiden valvonnasta, virastomestaripalveluista ja oppilaitostyömaiden piirivartiointista annetut kuukausihinnat, muodostuu palvelujen kokonaisarvoksi 48 kuukauden aikana vähintään noin 480.000 euroa. Vaikka kokonaisarvossa otettaisiin huomioon vain yhdeksän vuosittaista kuukautta koulujen loma-ajoista johtuen, tulee kokonaisarvoksi tällöinkin noin 360.000 euroa.
 - » Koska tarjouksessa on mukana lisäksi muun ohella optioina useita paikallisvartiointia ja arvokuljetuksia koskevia palveluita, markkinaoikeus ei pidä uskottavana, että hankinnan suurin ennakoitu arvonlisäveroton kokonaisarvo olisi voinut jäädä alle 300.000 euron kynnyksarvon.

Korjaussarja

- Ilmoita liitteen E mukainen hankinta omalla lomakkeellaan
 - » Huom. vs. vanha hankintalaki jossa eri systematiikka!
- Tarkista aina oikea soveltuva CPV-koodi
 - » Voit käyttää apuna JHNY:n listausta: <https://www.hankinnat.fi/sote-hankinta/liitteen-e-cpv-koodit>
- Noudata ennakoidun arvon laskennassa suurinta mahdollista kokonaisarvoa ilman alv.
 - » Huomioi tuorein tieto hinnoittelusta
 - » Alkamisajankohdan arvio vs. esim. vanhat hinnat

Teema 2: Liitteen E mukaisten hankintojen joustovara

- **109 § Hankintamenettely**

- » Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.
- » Suorahankintoihin sovelletaan, mitä 40 ja 41 §:ssä säädetään suorahankinnoista palveluhankinnoissa.

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- Liitteen E mukainen "puitejärjestely"
- **MAO:200/18** lomakohdetyypin asiakasryhmät
 - » Nyt esillä olevan hankinnan luonteeseen on kuulunut se, että hankintayksikkö ei ole tarjoajien maantieteellisen jakautumisen ja lomakohteiden monipuolisuuden vuoksi tiennyt etukäteen, kuinka monta toimittajaa se tulee tarvitsemaan puitejärjestelyyn. Markkinaoikeus toteaa, että mainittujen seikkojen vuoksi valittavien tarjoajien määrän avoimeksi jättäminen on sinänsä ollut mahdollista.
 - » Hankintayksikkö on tarjouspyynnössään ilmoittanut valitsevansa kuhunkin puitejärjestelyyn vähintään kolme toimittajaa. Vaikka hankintayksikkö on tarjouspyynnössään kuvannut käyttämänsä menettelyn ja hinta-laatusuhteen pisteytysmallin, ei hankintayksikkö ole kuitenkaan ilmoittanut ensinnäkään kohteiden maantieteellisen hajautumisen ja monipuolisuuden vaikuttavan puitejärjestelyyn valittavien tarjoajien määrään.
 - » Hankintayksikkö on perustanut päätöksensä siitä, kuinka monta tarjoajaa valitaan puitejärjestelyyn, paitsi tarjouspyynnössä mainittuihin kokonaispisteisiin myös erityisenä tekijänä tarjoajien saamiin laatuspisteisiin. Mainittu seikka ei ole kuitenkaan käynyt etukäteen ilmi tarjouspyyntöasiakirjoista.
 - » Tarjouksiaan valmistelevat tarjoajat eivät ole siten olleet etukäteen tietoisia laadun korostuneesta merkityksestä toimittajia valittaessa. Tarjouspyyntöasiakirjoissa ei näin ollen ole avoimuusperiaatteen edellyttämällä tavalla annettu riittäviä tietoja siitä, mihin seikkoihin puitejärjestelyyn valittavien toimittajien määrä tulee perustumaan.

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- Liitteen E mukainen "puitejärjestely"
- **MAO:56/19**, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen
 - » Hankintailmoituksen mukaan hankintamenettelynä
 - Avoimena menettelynä toteutettu usean palveluntuottajan puitejärjestely, johon hyväksyttiin mukaan kaikki hyväksytyn tarjouksen tehneet, soveltuvuusvaatimukset täyttävät palveluntuottajat, joiden tarjoama palvelu täytti sille asetetut vähimmäisvaatimukset.
 - Palveluntuottajia ei asetettu puitejärjestelyssä osto- tai paremmuusjärjestykseen
 - Uusien asiakkaiden asumispaikkojen järjestäminen toteutetaan järjestämällä sopimuskaudella kirjallisia, sähköisesti toteutettavia asiakaslähtöisiä asumisen prosesseja, jossa paikat valitaan asiakaslähtöisten asumisen prosessien ja hoitovuorokauden hinnan perusteella.
 - » MAO: Vaikka tarjouspyynnössä on kuvattu puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen menettely ilman viittausta hankintalain puitejärjestelysäännöksiin, asiassa voidaan kuitenkin ottaa huomioon EU kynnysarvot ylittäviin hankintoihin sovellettavista puitejärjestelysäännöksistä ilmenevät periaatteet, kun arvioidaan puitejärjestelyn toteuttamista suhteessa hankintalain 3 §:ssä säädettyihin periaatteisiin.

- MAO:56/19 jatkuu...
- Tarjouspyyntö:
 - » Arvioitaessa, mitkä palveluntuottajat ovat parhaiten soveltuvia vastaanottamaan kohderyhmien kilpailutusta koskevan tarjouspyynnön, hankintayksikkö ottaa huomioon mm. "palveluntuottajan kuntoutuksellisen toiminnan tulokset sopimuskaudella ja sopimuskaudella saadut kokemukset palveluntuottajan toiminnasta ja toiminnan kehittamisestä".
 - » Arvio on sidottu hankintapäätöksen johdosta tehtävään sopimukseen ja sopimuskauden aikana mahdollisesti kertyviin kokemuksiin palveluntuottajasta.
- MAO: Kerättävä kokemus ei siten ole ollut sopimuskaudella bonuksena tai sanktiona realisoituva tekijä, vaan puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan lopputulokseen vaikuttava kriteeri. Hankintamenettelyn aikana ei ole voitu tietää, mitkä palveluntuottajat valikoituvat minkäkin puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan toteuttajiksi ja kertyykö palveluntuottajan sopimuskauden toiminnasta sellaista kokemusta, joka vaikuttaisi palveluntuottajien valintaan ja mukaanpääsyyn asiakaslähtöisen asumisen prosessiin. Puitejärjestelyyn perustuviin kilpailutuksiin mukaan pääsemiseen ja tarjousten valintaan liittyvät perusteet on siten osittain sidottu sopimuskaudella tapahtuviin ja yksinomaan hankintayksikön ja kunkin palveluntuottajan tietoon jääviin ennakoimattomiin seikkoihin.
- Avoimuuden vaatimusten mukaisena ei voida pitää sitä, että puitejärjestelyyn perustuvaan kilpailutukseen pääsemisen ja tarjouksen valinnan ehdot ovat riippuvaisia ennakoimattomista seikoista siten, etteivät kaikki asiakkaan tarpeisiin soveltuvat puitejärjestelytoimittajat välttämättä pääse lainkaan mukaan puitejärjestelyyn perustuviin kilpailutuksiin.
- Tarjouspyyntöasiakirjoista ei ilmennyt, mitä palveluntarjoajan kokemukseen liittyviä seikkoja on arvostettu ja mitä ei, missä määrin palveluntarjoajasta saatu kokemus on ollut palvelun asiakkaan arvioitavissa ja missä määrin asiakas on ylipäänsä voinut tältä osin vaikuttaa siihen, ketkä palveluntuottajista pääsevät mukaan tarjouskilpailuun.

Korjaussarja

- Hankintamenettelyn kuvaaminen
 - » Kuvaa hankinta-asiakirjoissa, miten menettelyssä toimitaan
 - » Perustele menettely yleisten periaatteiden näkökulmasta
 - » Varmista, ettei hankintayksikön harkintavalta ylity
- Muista joustovara suhteessa EU-menettelyihin
 - » Ei muotosidonnaisia hankintamenettelyitä
 - » Ei velvollisuutta käyttää ESPD:tä
 - » Ei sähköisyysvaatimusta
 - » Ei velvollisuutta tarkistaa rikosrekistereitä
 - » Ei vähimmäismääräaikoja

Teema 3: Vertailuperusteet

- Hankintalaki 115 §
- Valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous
 - » Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet:
 - Halvin hinta, edullisimmat kustannukset, paras hinta-laatusuhde
 - » Jos halvin hinta valintaperusteena, esittää perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä tai erillisessä kertomuksessa
 - Käytännössä kuvattava, miten laatu huomioitu hankinnassa
- Vertailuperusteet
 - » Liityttävä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi
 - » Vertailuperusteiden alakriteerien painoarvoja ei tarvitse ilmoittaa ennakoon
 - » Vertailuperusteet voidaan ilmoittaa myös teemoittain siten, että HY kuvaa yleisemmällä tasolla sen, mitä se tulee vertaamaan

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- Asiakkaan arvio
 - » **MAO:62/18**
 - » Markkinaoikeus katsoo, että vaikka tilaajajohdon tyytyväisyysarvioiden saamisella eri henkilöiltä voi sinänsä olla merkitystä tarjotun palvelun laadun arvioimisessa, tämä seikka ei ole yksiselitteisesti ilmennyt tarjouspyynnöstä. Tarjouspyynnössä käytetystä sanamuodosta "Asiakkaan (tilaajajohto) yleinen tyytyväisyys toimittajan tuottamaan palveluun" tai muustakaan tarjouspyynnössä todetusta ei ole ollut pääteltävissä, että tilaajajohdon yhteyshenkilön olisi tullut olla eri henkilö kaikissa eri kohteissa tai asiakkuuksissa. Valittajienkin näkemys siitä, että sama henkilö on voinut edustaa tilaajajohtoa eri kohteissa tai asiakkuuksissa, on ollut mahdollinen tarjouspyynnön perusteella.
- Arviointiryhmä
 - » **MAO:608/18**
 - » Tarjouspyynnössä on lueteltu useita iltapäivätoiminnan toiminta- ja toteuttamistavan sekä palvelun toimintavarmuuden ja sen todentamisen osalta tarjousten vertailussa arvioitavia seikkoja. Kyseisiä arviointiperusteita ei ole kuitenkaan ilmoitettu tyhjentävästi, vaan ne ovat hankintayksikönkin ilmoituksen mukaan olleet esimerkinomaisia. Tarjouspyynnössä ilmoitettujen arviointiperusteiden, kuten esimerkiksi toiminnan suunnitelmallisuuden tai toiminnan ohjauksen, osalta ei ole myöskään täsmennetty, mitä seikkoja niiden osalta arvostetaan tarjousten vertailussa. Tarjouspyynnössä on lisäksi todettu, että palvelukuvauksia arvioidaan tarjouspyynnön liitteenä 2 olleessa kaupungin perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan toiminta- ja arviointisuunnitelmassa ilmoitettuihin tarpeisiin ja tavoitteisiin nähden. Kyseinen asiakirja on sisältänyt lukuisia iltapäivätoimintaan liittyviä tarpeita ja tavoitteita, joita ei ole kuitenkaan tuotu tarkemmin esiin tarjousten pisteytyksen sanallisissa perusteluissa.
- Ks. myös **MAO:386/18 & MAO:387/18**

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- Hinnan ilmoittaminen

- » **MAO:56/19**: Tarjouspyynnössä on asiakaslähtöisen asumisen prosessin osalta määritelty valintaperusteeksi hoitovuorokauden hinta eli halvin hinta ja todettu, että palveluntuottajaksi valitaan hinnaltaan edullisin palveluntuottaja. Hankintayksiköllä on kuitenkin tarjouspyynnön mukaan ollut oikeus tarvittaessa käyttää mainituissa prosesseissa valintaperusteena muuta kuin hintaa. Tarjouspyynnössä ei ole tarkemmin yksilöity, missä tilanteissa valintaperusteena käytetään muuta kuin halvinta hintaa tai mitä tekijöitä palveluntuottajan valinnassa tällöin otetaan huomioon.
- » **MAO:174/18**: Markkinaoikeus toteaa, että hankintayksikön käyttämä hinnan arviointimekanismi on perustunut kolmeen euromääräiseen hintaan, joista vain yhden, maksimihinnan, määritelmä on esitetty tarjoajille tarjouspyyntöasiakirjoissa. MAO: tarjoajien ei tarjouspyynnön perusteella ole ollut mahdollista tietää, mitä tarjouspyynnössä mainituilla teknisellä tavoitehinnalla ja maksimihinnalla on tarkoitettu, eikä myöskään riittävällä tavalla ymmärtää hankintayksikön soveltamaa hinnan vertailumekanismia. Tarjouspyyntöä ei siten mainitulta osin ole katsottava laaditun niin selväksi, että se olisi ollut omiaan antamaan yhteismitallisia ja keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.
- » Ks. Myös **MAO:48/19**

Korjaussarja

- Asiakasarviointi/ arviointiraati
 - » Raadin(kin) toiminnalle pitää asettaa selkeät reunaehdot esim. pisteytyksen suhteen
 - » Täsmällisyys vertailuperusteiden kuvauksissa
 - » Huomioi, ettei menettelystä tule liian selektiivinen
- Hinta ja sen ilmoittaminen
 - » Kuvaa miten hintapisteitä skaalataan (jos skaalataan)
 - » Käytä täsmällisiä ja/tai määriteltyjä termejä
 - » Jos poikkeat tavanomaisesta mallista, kiinnitä huomiota kuvaukseen